

A világháború utolsó évében, 1918-ban történt, hogy a viipurii katonai kórházban 35 éves korában tragikus váratlansággal örök álmra hunyta szemét Finnország egyik legkiválóbb komponistája. Toivo Timoteus Kuula egyike volt azon alkotó művészeknek, akik hazájuk népi lelkületét leghivebben, szinte eredeti tisztaságában vitték át művészi alkotásaikba. Muzsikája legőszintébb és legromantikusabb, zene volt, mely valaha életre kelt egy zseni alkotásaiban. Az északi finn természet pazar szépségei és mélységes mélabuja volt az alap, melyen művészete, ez a tragikus, véghetetlen kifejező erővel bíró, szinte démonikus művészet felépült.

Művészetének valóssággal fejlődéstörténete sincs. Amit 21 éves korában alkotott, ép oly tökéletes, kiforrott és teljes művészet, mint 33 éves korának alkotásai. Korábbi és későbbi művei között legfeljebb az a különbség vonható meg, hogy míg ifjúkori alkotásait a harmóniai változatosság, a legegyszerűbb eszközökkel elért bensőség jellemzi, addig későbbi műveiben többévi külföldi tanulmányai nyomán a polyfon tudás, a zenei technika is érvényre lép és egyesül a harmóniai bensőséggel.

ZENEAKADEMIA

1883 július 7-én született Vaasaban, Keletfinnországban. Mint földhözragadt szegény parasztcsalád gyermeke, keményen meg kellett küzdenie az életéért és az érvényrejutásért. Egyideig hegedűt tanul a helsinki Zene-konservatóriumban, de midőn hajlamai mind inkább a zeneszerzés felé vonzóak, a kiváló zeneteoretikus, Martin Wegelius növendéke lesz, ugyanazon mestéré, aki a legnagyobb finn zeneköltőt, Jean Sibeliuszt vezette be a zeneszerzés alapelveibe. 19 éves korában megnősül, de házassága boldogtalan. A legnagyobb nélkülözések között, szinte minden anyagi segítség nélkül tengeti életét Helsinkiben s csak midőn 21 éves korában nyilvánosságra hozza első kórusműveit "Aludj", "Ingjál, hinta", "Sir az én szegény kedvesem" című vegyeskarait s a "Szeptemberi hangulat" című dalát /s a kritika felfigyel rá, áll be némi változás életében. Valamennyi ezeitől származó műve olyanmire kiforrt, művészileg kész alkotás, hogy a nagy finn művészek és énekarok egytől egyig műsoraikra tűzik azokat. Hangja már akkor elégikus, tragikus, telve északi patetizmussal, igazi kuula-i hang. A következő év termésének koronájára, a "Tuuti lasta Tuonelahan" /Alvilági bölcsődal/ című szinte tulvilágian szép vegyeskar, mely mint a szerző egyik legrepresentatívabb alkotása, a mi műsorunkon is szerepel, valamint a "Tűzesen" című vonóskvintett.

jét és az "Ördök polkája" című rendkívül népszerű zenekari művét a kritika valószínűleg hosszánál üdvözli. A "Nyári éjjel a temetőben" és a ~~az említett~~ ^{mű} "Alvilági bölcsődal" ~~o. vegyeskara~~ ^{mely} felkelti Sibelius figyelmét rá, aki felismeri az ifjú rendkívüli képességeit s ettől fogva egyik leghathatósabb pártfogója lesz.

Ezután alkotott művei, főleg kórusművek és dalok mint a "Lepd meg az ördögöt az örök éjjel", "Az veste", "Az éjjel", a "Folyam, vidd a csónakom" című vegyeskarai és a "Szívverés" ~~és mi műsorunkon szereplő~~ "Oly hosszú me-rengtem a tűzbe" című dalai csak növelik hírnevét, mely most már a főváros határain is tülterjed. 1907-ben, 24 éves korában, mely év igazi hírneve kibontakozásának esztendeje, művészeti ösztöndíjat nyer el és vidéki népdalkutató utra indul. A következő évben pedig megalkotja világhírűvé lett "A dur vonóstrió" ~~játs~~ egyik legjellemzőbb vegyeskarát, a "Halál-dal" t, melyet egy vidéki énekün-nepélyen 1600 tagu egyesített énekkar mutat be. Ugyanezen évben tartja első szerzői estjét, melyen bemutatja eddig szerzett alkotásai legjavát. ~~Itt hang-zik el először a mi műsorunkon szereplő "Ott virágszánk már a dús tavaszi fák"~~ című erősen polyfonikus és nagy tudással megírt vegyeskari szerzeménye. Huszonhat éves korában külföldi ösztöndíjjal Olaszországba utazik, ahol Bossi, majd Párizsba, ahol Marcel Labey növendéke lesz. Egyenlő kar nagyképzőt is végez. Ez időből származó művei/zenekari fugák és kórusművek/növekvő polyfonikus tudásáról tesznek tanúságot. 1911-ben a középfinnországi Oulu városkába neve-zik ki karmesternek. Élete ettől fogva a növekvő hírnév jegyében folyik. Ujabb berlini és olaszországi tanulmányutjai után, melyeknek termése többek kö-zött az "Ave Maria" c. monumentális dal és a 10 szólamú "Karaván-dal" c. vegyeska-ri mű, a helsinki Filharmonikus Zenekar karnagyává nevezik ki. 1914-ben másod-szor is megnősül, feleségül veszi dalai legtökéletesebb interpretátorát, Al-ma Silventoinen operaénekesnőt. Legjobb dalait írja és ajánlja fiatal fele-ségének. ~~többek között a mi műsorunkon szereplő "A pásztor" című erősen patetiz-mussal megírt dalát is, melyet karácsonyra komponált.~~ Élete leggyümölcsözőbb időszaka következik most, számtalan férfikari és zenekari művet, dalt és kama-raművet komponál; mint országos hírnű művészt, több zenei társaság elnökévé és tagjává választja.

Míg végül boldog házassága negyedik esztendejében miután még meg-éri hazája régáhitott függetlenségét, Viipuriban egy jelentéktelen kávéházi csetepaté alkalmával szerzett sebesülése következtében 1918 október 18-án tragikus hirtelenséggel meghal.

Toivo Kuula muzsikájának fősajátságai véghetetlen pesszimizmusa és óriási harmóniai változatossága. Zenéjéből az örök északi pesszimizmus tör elő tiszta és fékezhetetlen erővel. ~~[Az a pesszimizmus ez, amit az északi természetből mindnyájan áradni érzünk, anélkül, hogy érzésünket s annak nyomán keletkezett furcsa melankóliánkat kifejezni képesek volnánk.]~~

A derű csak nagy ritkán s egy-egy villanásra tör utat lelke felszínére s ~~mint a műsorunkon szereplő "Karamban" című dal is,~~ a dalirodalom egy-egy ritka gyöngye e felvillanások eredménye.

Ami pedig harmóniai világát illeti: amikor a harmónizálás oly tökéletesen fejezi ki a zenei mondanivalókat, hogy ugyyszólván a harmóniák minden legkisebb hajlása a szöveg belső életét és lelki gyötrelmeit tükrözik vissza valóban rendkívülinek kell mondanunk e zene lelki gazdagságát.

Toivo Kuula zenéjéből ~~harmóniai világából~~ relytélyes s meghatározhatatlan módon hazája lelkülete, népe elnyomottságának fájdalma és örök sóvárgása árad. "Zenéje egy a finn nép lelkületével" s valóban ennél nagyobb dicséretet zeneköltőről alig mondhatunk.

ZENEAKADÉMIA
LISZT MÚZEUM

C. Nagy Béla

/Rákosliget, VIII. 11./

Az egész előadás időtartama: 40 perc

Ebből bevezető előadás 10 perc

énekszámok 30 perc

7 } 20 perc
12 }